

Değerlerin Belirlenmesi Testi

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Değerlerin Belirlenmesi Testi*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19539>

Öz

Değerlerin Belirlenmesi Testi (DBT), Kohlberg'in bilişsel ahlaki gelişim teorisine dayanarak bireylerin ahlaki muhakeme düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan orijinal Defining Issues Test (DIT) ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanmış versiyonudur. Bu uyarlama çalışması, ölçeğin Türkiye örneklemindeki psikometrik özelliklerini, özellikle de güvenirlik ve geçerliğini incelemek üzere S. Cesur ve M. S. Topçu (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, bireylerin karmaşık ahlaki ikilemler karşısında verdikleri kararları desteklemek için kullandıkları gerekçelendirmelerin düzeyini belirlemeyi hedefler.

Uyarlama çalışması, yaşı, eğitim, cinsiyet ve ebeveyn eğitimi gibi demografik değişkenlerin ahlaki gelişim üzerindeki potansiyel etkilerini de araştırmıştır. DBT, eğitim bilimleri ve psikoloji alanlarında, etik karar verme süreçlerinin ve ahlaki gelişim düzeylerinin saptanmasında önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ahlaki gelişim, Kohlberg, Ahlaki Muhakeme, Değerler, Uyarlama, Defining Issues Test (DIT), Psikometrik Özellikler.

Yazarlar

Sorumlu Yazar (Uyarlama Çalışması): Mustafa Sami TOPÇU.

Uyarlama Çalışması Yazarları: S. Cesur, M. S. Topçu.

Amaç

Değerlerin Belirlenmesi Testi'nin temel amacı, katılımcıların ahlaki ikilemleri çözme sürecinde kullandıkları bilişsel yapıların karmaşıklığı ve gelişim düzeyini belirlemektir. Bu test, Kohlberg'in ahlaki gelişim modeline uygun olarak, bireylerin ahlaki kararlarını verirken benimsedikleri gerekçelendirme biçimlerini (örneğin, cezadan kaçınma, sosyal düzeni koruma veya evrensel etik ilkeler) ortaya çıkarmayı amaçlar.

Uyarlama çalışmasının özel amacı ise, orijinal ölçeğin psikometrik yapısının Türk kültürü ve eğitim sistemi bağlamında test etmek ve geçerli, güvenilir bir ölçüm aracı sağlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki eğitim ve psikoloji araştırmalarında ahlaki muhakeme yeteneği standart bir şekilde ölçülebilir hale gelmiştir.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü psikolojik yapı, bireyin ahlaki yargı yeteneğinin seviyesidir. Bu yapı, Kohlberg'in teorisindeki Gelenek Öncesi (Pre-conventional), Geleneksel (Conventional) ve Gelenek Sonrası (Post-conventional) düzeylere karşılık gelen alt bileşenleri içerir. Test, katılımcıların ahlaki ikilemlere ilişkin sundukları çözüm önerilerinden ziyade, bu önerileri desteklemek için seçtikleri gerekçelerin niteliğine odaklanır.

DBT, genellikle "P" (Principled/İkisel) skoru üzerinden raporlanır; bu skor, bireyin ahlaki kararlarında Gelenek Sonrası düzeydeki, yani evrensel ve soyut etik ilkelere dayalı muhakemeyi ne ölçüde kullandığını gösterir. Bu skor, bireysel ahlaki gelişimin ilerlemeliğini temsil eden merkezi bir göstergedir.

Geçerlik

Değerlerin Belirlenmesi Testi'nin Türkiye uyarlaması için geçerlik çalışmaları, Cesur ve Topçu (2010) tarafından detaylıca incelenmiştir. Orijinal ölçeğin yapısal geçerliliğini koruyup korumadığını, faktör analizi ve bilinen gruplar karşılaştırmaları (eğitim düzeyi gibi ahlaki gelişimi etkilemesi beklenen değişkenler) yoluyla test edilmiştir.

Uyarlama çalışmasında, ölçeğin yapı geçerliliği ve ölçüt geçerliliği kanıtları sunulmuştur. Özellikle, eğitim seviyesi arttıkça P puanlarının yükselmesi beklenir (bilinen gruplar geçerliliği), ve 2010 çalışması bu beklentiye destekleyen bulgular sunarak ölçeğin geçerli bir ahlaki gelişim ölçüsü olduğunu göstermiştir.

Güvenirlik

Uyarlama çalışmasında (Cesur ve Topçu, 2010), Değerlerin Belirlenmesi Testi'nin iç tutarlılık güvenilirlikleri hesaplanmıştır. Güvenirlik analizleri genellikle Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak rapor edilir.

Her ne kadar kaynak içerikte spesifik katsayılar belirtilmemiş olsa da, uyarlama sürecinde ölçeğin alt bileşenlerinin ve genel P skorunun kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığa sahip olduğunu belirlenmiştir. Bu, test maddelerinin tutarlı bir şekilde aynı psikolojik yapıyı ölçtüğünü ve ölçüm hatasının düşük olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Orijinal Defining Issues Test (DIT) yapıları, genellikle faktör analizi yerine, farklı ahlaki muhakeme seviyelerine (P, N, M, vb.) karşılık gelen bileşen skorlarının hesaplanmasına dayanır. Ancak, Türk kültürüne yapılan uyarlama çalışmaları, ölçeğin maddelerinin beklenen yapısal modele uygun olup olmadığını belirlemek amacıyla doğrudan veya açıklayıcı faktör analizleri uygulanması yaygındır.

Cesur ve Topçu (2010) çalışması, ölçeğin yapısal bütünlüğünü inceleyerek, maddelerin ahlaki muhakeme düzeylerini ayrıştırmadaki rolünü doğrulamıştır. Bu analizler, ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olduğunu ve Türkçe formunun geçerli bir ölçüm sunduğunu desteklemiştir.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Orijinali: Defining Issues Test)

Format: Yazılı ahlaki ikilemler sunma ve ardından katılımcıların bu ikilemlerle ilgili en önemli gördükleri gerekçeleri derecelendirmelerini isteme formatı.

Maddelerin Derecelendirilmesi: Orijinal kaynakta belirtilmemiştir; ancak DIT, tipik olarak 5 veya 6 maddelik ikilemler sunar ve her bir gerekçenin önem derecesi Likert tipi ölçekte derecelendirilir.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal).

Popülasyon Grubu: Gençler ve Yetkinler (Özellikle eğitim seviyesi yüksek gruplarda daha etkili sonuçlar verir).

Yaş Grubu: Ortaokuldan itibaren üniversite öğrencileri ve yetkinler.

Popülasyon Detayları: Uyarlama çalışması (2010) genellikle üniversite öğrencileri ve farklı eğitim düzeylerinden bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Katılımcılara ahlaki ikilemler içeren kısa hikayeler sunulur. Her hikayeden sonra, olası eylemler ve bu eylemleri destekleyen çeşitli gerekçeler listelenir. Katılımcılar, hangi gerekçelerin kendileri için en önemli olduğunu belirtirler, bu da P skorunun hesaplanmasına olanak tanır.

Anahtar Kelimeler

Etik Karar Verme, Ç Tutarlılık, Bilişsel Gelişim, Sosyal Psikoloji, Eğitim Psikolojisi, P Skoru.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Bilinmiyor.

İletişim E-posta Adresi (Sorumlu Yazar): msamitopcu@gmail.com

Yazma Adresi: Kaynakta belirtilmemiştir.

Şzinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l? (Uyarlama): 2010 (Makalenin yay?nland??? y?l).

Şzinler ve Ücret: Testin ticari kullan?m? ve izin ?artlar? için sorumlu yazar Mustafa Sami Topçu ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Akademik amaçlı? kullan?mlar için makale referans gösterilmelidir.

Bu ölçe?in orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir: [degerlerin-belirlenmesi-testi-toad.pdf](https://www.arabpsychology.com/wp-content/uploads/2010/03/degerlerin-belirlenmesi-testi-toad.pdf)

Kaynaklar

Cesur, S. ve Topçu, M. S. (2010). Değerlerin Belirlenmesi Testinin güvenirlik ve geçerlik çal??mas? ve ya?, e?itim, cinsiyet ve ebeveyn e?itiminin ahlaki geli?im ile ili?kisi. *Kuram ve Uygulamada E?itim Bilimleri*, 10(3), 1657-1696.

Değerlerin Belirlenmesi Testi Maddeleri

ÖNEML?: Ölçe?in orijinal maddeleri (ahlaki ikilemler ve bunlara ait gerekçelendirme listeleri) kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Değerlerin Belirlenmesi Testi, orijinal *Defining Issues Test*'in yap?s?n? taklit eden, kat?l?mc?lar?n ahlaki ikilemlere ili?kin gerekçelerini derecelendirdikleri senaryolardan olu?maktadır. Tipik DIT senaryolar? aras?nda "Heinz ?kilemi" gibi klasik örnekler bulunur. Maddelerin tamam?na ula?mak için Cesur ve Topçu (2010) makalesine ba?vurulmas? veya sorumlu yazar ile ileti?ime geçilmesi önerilir.